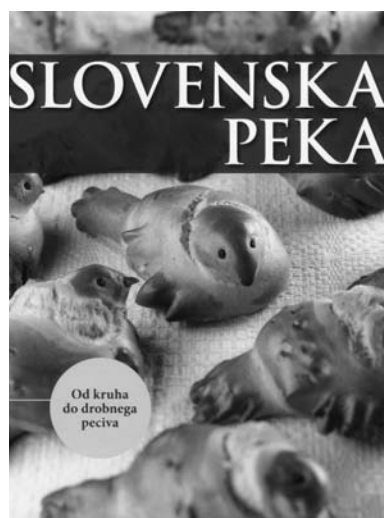

BOJAN KNIFIC (UR.): V besede in fotografije ujeti izrazi

pripadnostnega kostumiranja; Agencija za razvoj turizma in podjetništva Kamnik in Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Ljubljana in Kamnik 2010; 124 str.

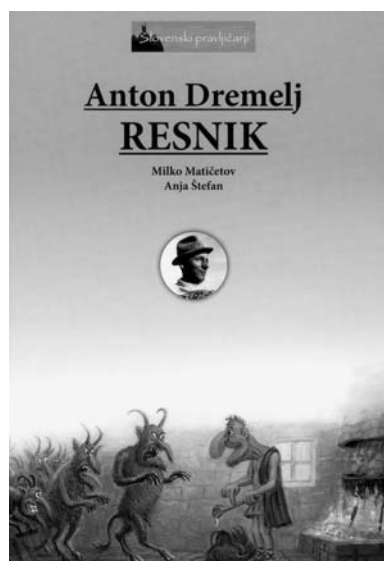
Zbornik, izdan ob 40-letnici Dnevo narodnih noš in oblačilne dediščine, sestavlja pet poglavij. Dr. Andreja Eržen piše o Kamniku in oblačilni dediščini preteklosti ter ugotavlja, da je to mesto z bogato etnološko dediščino pravo okolje za razvoj in spodbujanje skrbi za ohranjanje oblačilne dediščine in vsega z njo povezanega. Dr. Bojan Knific v prispevku »Šele v narodni noši se počutim, da sem res doma v svoji koži« razlaga, kako se je v pogovorih dokopal do vednosti o pripadnostnem kostumiranju Gorenjcev. Katarina Bergant v sestavku Zraste, vzcveti in širi svoje plodove odpira vpogled v preteklost in prihodnost Dnevo narodnih noš in oblačilne dediščine, Jana Paulin dodaja svoj pogled na koncept te prireditve, Ljuba Vrtovec Pribac pa na naslovno vprašanje Bi radi imeli »narodno nošo«? odgovarja z napotki, kakšna bi lahko bila »narodna noša« in kako si jo sešijete sami; priložena krojna pola je namenjena pomoči pri realizaciji načrta.

IRENA TRENC FRELIH (UR.): Slovenska peka;

Mladinska knjiga, Ljubljana 2010; 176 str.

Priročnik *Slovenska peka* si zasluži pozornost tudi na tem mestu, saj je ob množici sorodnih prevedenih ali v naglici napaberkovanih izdaj domače delo s preizkušenimi domačimi recepti. Zbrala in povezala jih je Irena Trenc Frelih, njihove značilnosti pa je v izčrpnem uvodu opisal dr. Janez Bogataj. Ta prispevek tudi razmeroma razgledanemu uporabniku ne bo odveč, saj ne govori le o splošno znanih, morda le v odtenkih različnih vrstah kruha, pogač, zavitkov, štrukljev, kolačev, potic in peciva; celota ponuja z izvrstnim slikovnim gradivom opremljen sprehod med tradicionalnimi jedmi slovenskih pokrajin. Nekatere – ne le sladke dobrote – kot so belkin, langaš, ěrpica, levša, tikvenjača, šfojada, pajtičke, luštrakajca in tržaški bobki, so lahko že zaradi nenavadnih imen prijetno presenečenje na praznični in vsakdanji mizi.

MILKO MATIČETOV IN ANJA ŠTEFAN: Anton Dremelj Resnik;

Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Ljubljana 2010; 323 str.

Nova knjižna zbirka Slovenski pravljicarji, ki si jo je s svojimi bogatimi izkušnjami in z izjemnim opusom zapisanega ustnega izročila zamislil akademik Milko Matičetov, predstavlja doslej malo znano ali sploh neznano bogastvo zapuščine ljudskih pravljicarjev – pripovedovalcev, prirejevalcev in tudi avtorjev – na Slovenskem. Prvi je prišel na vrsto Anton Dremelj - Resnik (1910–1961) iz Petrušne vasi pri Stični, ki ga Matičetov postavlja ob bok Rezijanki Valentinii Pielich. Za to priložnost je pred šestdesetimi leti posneta in zapisana besedila pripravila, transkribirala in v spremni študiji predstavila slovenistka in anglistka mag. Anja Štefan, tudi sama pesnica, pisateljica in pripovedovalka, ki nagovarja tako otroke kot odrasle. Del pravljice je predstavljen v dveh ali treh različicah, njihove značilnosti pa pojasnjujejo priloge v zadnjem delu knjige.

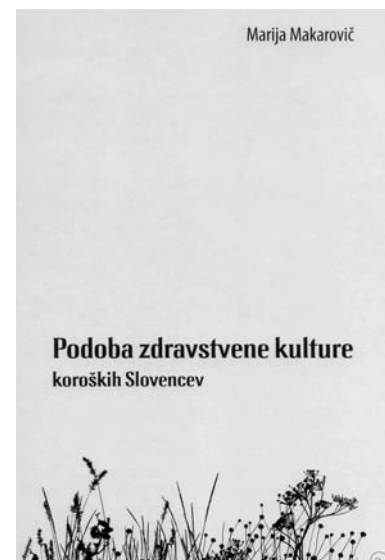
* Izток Ilich, publicist, prevajalec in urednik. 1000 Ljubljana, Trebinjska 11, E-naslov: iztok.ilich@amis.net

MARIJA MAKAROVIČ: Podoba zdravstvene kulture koroških

Slovenec; Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik in Mohorjeva založba,

Celovec 2008; 460 str.

Marija Makarovič se je v svojem izjemno raznovrstnem in obsežnem opusu tukaj vrnila na področje ljudskega zdravstva – zdravljenja z naravnimi in s čarovnimi močmi – s katerim se je prav na Koroškem sredi minulega stoletja srečala že kot študentka. Svoja raziskovanja v kmečkem okolju od Zilje do Podjune je na prelomu 20. st. nadaljevala in s še nekaterimi sestavinami ljudske zdravstvene kulture zaokrožila v pričujoči monografiji. V prvem delu piše o razmerju med ljudskim zdravilstvom in uradno medicino, ki je učinkovitejši pa tudi bolj agresiven način zdravljenja, v drugem pa o naravni in čarovni zaščiti pred boleznimi in nasvetih za tovrstno zdravljenje notranjih in zunanjih bolezni, poškodb in pikov, nalezljivih ter ženskih in otroških bolezni. Dve poglavji govorita še o boleznih odvisnosti ter duševnih stiskah in motnjah; avtorica opaža njihovo povezavo z neenakopravnim »manjšinskim položajem« koroških Slovencev. Tretji del, Zdravje in bolezen, osvetljuje različne vidike obeh stanj. Alternativno zdravilstvo, meni Makarovičeva, je zanimiva praksa, ki lahko postane spremna oblika zdravljenja, a le v okviru akademske medicine; vse zunaj stroke je mazaštvo in šušmarstvo.

MIRKO KUMER - ČRČEJ: Da bi posijalo sonce;

Mohorjeva založba Celovec in Narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec 2011; 390 str.

Knjigo, posvečeno Mirku Kumru - Črčju (1910–1981), kmetu z Blata pri Pliberku, samorastniškemu pripovedniku, avtorju vojnega romana *Po sili vojak* in raznovrstne, doslej neobjavljene rokopisne zapuščine, sta uredila njegov sin Valentin in vnuk Anton Kumer. Njeno jedro je vaška kronika, v kateri je Črčej, kot pravi v spremni besedi Martina Piko-Rustia, opisal predvsem svojo sosesko, življenje in usode ljudi, boj za preživetje v času velikih pretresov v narodni skupnosti – asimilacije, sovraštva in gonje proti Slovincem – ki so zapustili ruševine v življenju ljudi na južnem Koroškem. Kronika je svojevrsten, pristen »zgodovinski dokument«; njen avtor je izhajal iz bogate tradicije ljudskih pripovednikov, ki so znali besede zastaviti tako, da so jih ljudje radi poslušali in brali. Nadaljevalca Črčjevega rodu sta jo objavila 20 let po avtorjevi smrti z vso hvaležnostjo in vsem spoštovanjem, obogateno z današnjim širšim znanjem ter s slikovnim gradivom in slovarčkom narečnih izrazov.

FRANC SENEKOVIČ: Janezkove pravljljice; Pokrajinski muzej Murska Sobota,

Murska Sobota 2011; 222 str.

Vsebina pričujoče knjige prihaja pred širši krog bralcev po vrsti naključij. Najprej sta bila dva rokopisa med starimi knjigami in časopisnimi izrezki v skrinji na podstrešju majhne kmetije v Zgornji Ščavnici; Elizabeta Ajtnik, rojena Senekovič, ju je v šolskih letih s sestro prebirala, a nato nanju pozabila; ob selitvi v novo hišo je rokopisa znova dobila v roke in ju pokazala dr. Mariji Stanonik, ki je ugotovila, da gre za zanimivo gradivo z zapisi pravljljic; Elizabeta je najprej ugotovila, da jih je zapisal njen ded Franc Senekovič, in nato še, da je prvi rokopis nastal ob koncu 19. stol., drugi pa se je ohranil v koledarju iz leta 1908. Naslednja postaja je bil soboški muzej: etnologinja Jelka Pšajd je raziskala razmere, v katerih so bile te pravljljice za odrasle zapisane, in si močno prizadevala za njihovo objavo. Stotnijo besedil spremljajo komentarji urednice dr. Stanonikove o virih, vsebini in izvoru pravljljic, Natalije Ulčnik o piščevem jeziku, Lidije Ličen o njegovih nujnih posodobitvah ter izbor risb osnovnošolcev iz severovzhodne Slovenije, nastalih po motivih iz Senekovičeve zbirke.

